

OPINIA ORNITOLOGICZNA I CHIROPTEROLOGICZNA

w związku z planowaną realizacją projektu pod nazwą
**Kompleksowa modernizacja energetyczna wraz z przebudową
budynku Zespołu Szkół Nr 1 w Zbąszyniu**

Inwestor:

Powiat nowotomyski
ul. Poznańska 33
64-300 Nowy Tomyśl

Wykonawca:

GRUS
Przemysław Kubacki
Branno 35
62-586 Rzgów

Opracował:

mgr inż. Przemysław Kubacki

Październik 2021

1. Wstęp

Wiele gatunków zwierząt, w tym ptaki i nietoperze żyją w otoczeniu człowieka. Jednym z siedlisk lęgowych ptaków są tereny zielone, w tym korony drzew i krzewów oraz dziuple wydrążone w pniach drzew. Nietoperze zajmują niewielkie szczeliny między cegłami, płytami, pod parapetami, rynnami czy rurami spustowymi, a także duże przestrzenie w stropodachach. Nietoperze wykorzystują strychy i zakamarki w ścianach budynków, oraz dziuple i szczeliny drzew, natomiast zimy spędzają w piwnicach, studniach, fortyfikacjach oraz w otworach w ścianach ogrzewanych budynków. Przeprowadzane remonty budynków oraz usuwanie starych dziuplastych drzew, powodują spadek siedlisk nietoperzy, co wiąże się ze spadkiem liczebności populacji tych gatunków. Zdarza się, że podczas wykonywanych prac w okresie wiosennym czy letnim siedliska ptaków i nietoperzy są zamurowywane, a młode skazywane są na śmierć głodową. Przeprowadzenie badań ornitologicznych i chiropterologicznych pozwoli wykonać, bardzo potrzebne prace budowlane, zgodnie z prawem dotyczącym ochrony przyrody.

2. Cel i zakres opracowania

Stwierdzenie obecności lub braku siedlisk ptaków lub nietoperzy w obrębie budynku Zespołu Szkół Nr 1 w Zbąszyniu, ul. 17-go Stycznia 27, 64-360 Zbąszyń, dz. nr ewid. 435/1, obręb ewid.: 0001 Zbąszyń, jedn. ewid.: 301506_4 Miasto Zbąszyń, w związku z planowanym projektem pod nazwą Kompleksowa modernizacja energetyczna wraz z przebudową budynku Zespołu Szkół Nr 1 w Zbąszyniu, ul. 17-go Stycznia 27, 64-360 Zbąszyń. Zgodnie z planowanym projektem, w związku z realizacją zadania, planuje się termoizolację ścian i dachu budynku. Badania ornitologiczne i chiropterologiczne przeprowadzono w okresie od 06 sierpnia do 13 września, w związku z planowanymi pracami remontowymi. Badaniami objęto poddasze, piwnicę oraz ściany budynku zgodnie z planowanym zakresem prac inwestycyjnych.

3. Przepisy prawne

1. Ustawa o ochronie zwierząt z dnia 21 sierpnia 1997 (Dz. U. 1997 nr 111, poz. 724 z późn. zm).
2. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2004 nr 92, poz. 880 z późn. zm).
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183).
4. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (Dz. U. 1994 nr 89, poz. 414 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U. 1997 nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
6. Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie z dnia 13 kwietnia 2007 (Dz. U. 2007 nr 75, poz. 493 z późn. zm.).
7. Ustawa prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz. U. 2001 nr 62, poz. 627).
8. Ustawa prawo łowieckie z dnia 13 października 1995 r. (Dz. U. 1995 nr 147, poz. 713 z późn. zm.).
9. Rozporządzeniem Ministra Środowiska, z dnia 11 marca 2005 roku, w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych (Dz. U. 2005 nr 48 poz. 459).
10. Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2005 r. w sprawie określenia okresów polowań na zwierzęta łowne (Dz. U. 2005 nr 45 poz. 433).

4. Metodyka prowadzonych badań

Opinię sporządzono na podstawie obserwacji po zakończonym sezonie lęgowym większości gatunków ptaków oraz na końcu sezonu rozrodczego nietoperzy. Kontrolę ornitologiczną i chiropterologiczną przeprowadzono dnia 14 sierpnia w godzinach wieczornych oraz 13

września 2021 roku w godzinach przedpołudniowych. Podczas wykonanych obserwacji określono czy na poddaszu, w piwnicy lub na elewacji opiniowanego budynku istnieją miejsca będące siedliskiem ptaków lub nietoperzy objętych ochroną gatunkową. Do stwierdzenia obecności lub braku nietoperzy wykorzystano detektor nietoperzy AnaBat SD2. W trakcie prowadzonych obserwacji wykonano dokumentację fotograficzną, którą zamieszczono w opracowaniu.

5. Wyniki badań

Przedmiotem kontroli jest budynek szkolny, pięciopiętrowy z piwnicą i dwoma poziomami poddasza. Budynek w kształcie litery „C”. Pierwszy poziom poddasza, w części środkowej, wyższej, jest częściowo użytkowy i zagospodarowany na potrzeby szkoły. Drugi poziom, wyższy, oraz obrzeża niższego poziomu pełnią rolę magazynów, sporadycznie użytkowanych. Piwnica obiektu nie stanowi siedliska nietoperzy. W piwnicy znajduje się kocioł do ogrzewania oraz pomieszczenia techniczne, częściowo ogrzewane lub z biegnącymi rurami grzewczymi. Ściany i sufity piwnicy są otynkowane i pomalowane a te nieotynkowane są pomalowane (foto.1 i 2). Charakter zagospodarowania i użytkowania piwnicy wyklucza piwnicę jako miejsce zimowego schronienia nietoperzy.

Nie użytkowana część poddasza nie jest wykorzystywana jako miejsce schronienia lub rozrodu nietoperzy. Dach obiektu został wyremontowany a pod dachówką ułożono folię paroprzepuszczalną (foto.3). Na poddaszu nie stwierdzono obecności nietoperzy oraz śladów ich bytowania (foto.4 i 5). Nie stwierdzono odchodów nietoperzy na podłodze. Nie zarejestrowano detektorem dźwięków nietoperzy w otoczeniu budynku. Nie stwierdzono śladów bytowania ptaków na poddaszu budynku.

Elewacja budynku od strony północno- i południowo-zachodniej jest otynkowana (foto.6), natomiast na od strony północno- i południowo-wschodniej tynki zostały skute (foto.7). W wyniku prowadzonych na obiekcie stwierdzono gniazdowanie oknówki (*Delichon urbicum*). Na budynku zaobserwowano 14 gniazd oknówki oraz 3 pozostałości po gniazdach. Po jednym gnieździe oknówki stwierdzono na elewacji północno-zachodniej (foto.8,9) i południowo-zachodniej (foto.10). Po 6 gniazd oknówki stwierdzono na ścianie północno-wschodniej części północnej (foto.12,13) i południowej (foto.15,16).

Przed budynkiem szkoły rosną świerki, które są potencjalnym siedliskiem ptaków (foto.17). W wyniku prowadzonych obserwacji koron drzew nie stwierdzono gniazd ptaków objętych ochroną gatunkową. Na pniach drzew nie stwierdzono dziupli, które mogą być siedliskiem ptaków lub nietoperzy.

W otoczeniu terenu inwestycji stwierdzono gatunki ptaków, których zestawienie podano w tabeli 1.

Tabela 1. Zestawienie gatunków ptaków obserwowanych na obszarze objętym kontrolą oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie.

L.p.	Gatunek		Status	Ochrona gatunkowa
	Nazwa polska	Nazwa łacińska		
1.	Sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	żerujący	ściśła
2.	Kawka	<i>Corvus monedula</i>	żerujący	ściśła
3.	Wróbel	<i>Passer domesticus</i>	żerujący	ściśła
4.	Gołąb miejski	<i>Columba livia f. urbana</i>	żerujący	częściowa

W wyniku planowanej wycinki drzew, przewiduje się oddziaływanie na siedliska lęgowe gatunków, których charakterystykę przedstawiono poniżej na podstawie Bezzel E. 2010. Ptaki. MULTICO Oficyna Wydawnicza, Warszawa; Kuczyński L. i Chylarecki P., Chodkiewicz T., Neubauer G., Sikora A., Meissner W., Woźniak B., Wylegała P., Ławicki Ł., Marchowski D., Betleja J., Bzoma S., Cenian Z., Górski A., Korniluk M., Moczarska J., Ochocińska D., Rubacha

S., Wieloch M., Zielińska M., Zieliński P., Kuczyński L. 2018. Trendy liczebności ptaków w Polsce. GIOŚ, Warszawa; oraz rozporządzenia wykonawcze.

Oknówka *Delichon urbicum* – gniazdo lepi z grudek gliny zmieszanej ze śliną, na zewnętrznych ścianach budynków, we wnękach okien, pod gzymsami. Gniazduje w koloniach. Lęgi odbywają się zwykle 2 razy w roku, od końca maja. Oknówka wymieniona jest w załączniku nr 1 do Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183), i objęta jest ścisłą ochroną gatunkową. Kategoria trendu, w Polsce zarówno w przypadku liczebność populacji jak i rozpowszechnienia gatunku, została określona jako stabilna.

Foto.1. Użytkowana piwnica budynku. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.2. Piwnica budynku. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.3. Konstrukcja dachu na obiekcie. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.4. Nieużytkowe poddasze budynku. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.5. Nieużytkowe poddasze obiektu. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.6. Widok budynku od strony zachodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.7. Widok budynku od strony wschodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.8. Północno-zachodnia elewacja budynku z gniazdem oknówki. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.9. Gniazdo oknówki na północno-zachodniej ścianie budynku. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.10. Uszkodzone gniazdo oknówki na elewacji frontowej, południowo-zachodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.11. Południowo-wschodnia ściana budynku, widok od strony wschodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.12. Północno-wschodnia elewacja budynku, część południowa, z gniazdami oknówki. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.13. Gniazda oknówki na południowej części północno-wschodniej elewacji budynku. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.14. Północno-wschodnia elewacja obiektu, część środkowa. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.15. Północno-wschodnia elewacja obiektu, część północna z gniazdami oknówki. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.16. Gniazda oknówki na północnej części północno-wschodniej elewacji budynku. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.17. Frontowa elewacja budynków z świerkami rosnącymi przed budynkiem. Fot. Przemysław Kubacki.

6. Zalecenia dla ochrony ptaków.

Budynek planuje się poddać kompleksowej modernizacji energetycznej wraz z przebudową obiektu. Ponieważ na opiniowanym budynku stwierdzono siedlisko oknówki, wszelkie prace termomodernizacyjne należy wykonać tak, by zminimalizować wpływ na populację ptaków. W celu zabezpieczenia siedlisk lęgowych można zastosować kilka wariantów rozwiązania. Wybór odpowiedniego wariantu pozostawia się inwestorowi.

Najlepszym dla ptaków rozwiązaniem jest pozostawienie dostępu do miejsc gniazdowania ptaków. Pozostawienie siedlisk lęgowych ptaków może nastąpić w przypadku odstąpienia od prac termomodernizacyjnych, lub w przypadku wykonania prac termomodernizacyjnych z pozostawieniem miejsc, w których stwierdzono gniazdowanie ptaków. W przypadku zastosowania drugiego wariantu prace termomodernizacyjne należy prowadzić pod nadzorem ornitologa. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, w stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, w §6 ust. 3 wprowadza zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych, lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących (Dz.U. 2016 poz. 2183). Zgodnie z załącznikiem 1 do Rozporządzenia, oknówka, gatunek ptaków, których siedlisko stwierdzono na obiekcie, objęty jest ścisłą ochroną gatunkową. W takim przypadku, jeżeli prace termomodernizacyjne będą prowadzone w okresie lęgowym, od marca do sierpnia, wówczas należy uzyskać zgodę Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na odstępstwo od zakazu umyślnego płoszenia lub niepokojenia zwierząt objętych ochroną gatunkową. Organem ochrony środowiska właściwym w sprawach odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska, na mocy ustawy, z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2007, nr 75, poz. 493, art.7 ust.1). Zgodę na odstępstwo od zakazu umyślnego płoszenia lub niepokojenia wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska zgodnie z art. 56 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2004, nr 92, poz. 880).

Kolejnym wariantem zabezpieczenia siedlisk lęgowych ptaków jest zniszczenie siedlisk lęgowych i przeprowadzenie kompensacji przyrodniczej poprzez zawieszenie budek lęgowych dla ptaków lub pozostawienie specjalnej chropowatej powierzchni tynku na ścianie. Najpierw należy usunąć wszelkie gniazda na ścianach budynku, które są miejscem lęgowym oknówki, a następnie przeprowadzić prace kompensacyjne, które należy zakończyć przed sezonem lęgowym, w przypadku oknówki do końca kwietnia. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183) w stosunku do dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową zakazuje niszczenia ich siedlisk, ostoi i gniazd (§ 6 ust. 1, pkt 7, 8) oraz umyślnego płoszenia i niepokojenia (§ 6, ust. 3). Rozporządzenie to wskazuje również w § 10 sposób ochrony gatunków dziko występujących zwierząt poprzez wykonywanie zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan populacji lub siedlisk zwierząt poprzez dostosowanie terminów i sposobów wykonywania prac budowlanych remontowych i innych tak, aby zminimalizować ich wpływ na zwierzęta i ich siedliska (§ 10 pkt.4, lit h). Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 roku (Dz. U. 1994, nr 89, poz. 414 z późn. zm.) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Zakaz usuwania gniazd, o którym mowa w rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt § 6 ust. 1 pkt 8, nie dotyczy usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków oraz gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne (§9, pkt 1 i 2). Nie możemy niszczyć i przenosić gniazd oraz jaj, a także umyślnie płoszyć i niepokoić gatunków ptaków wymienionych w załączniku nr 1 do Rozporządzenia. Wyjątkiem jest okres od 16 października do końca lutego, kiedy ze względów bezpieczeństwa bądź sanitarnych możemy gniazda usuwać. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. 2004 nr 92, poz. 880 ze zm.) art. 131 mówi, że kto wbrew przepisom zabija zwierzęta lub siedliska zwierząt, albo bez zezwolenia lub wbrew jego

warunkom narusza zakazy obowiązujące w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową podlega karze aresztu albo grzywny.

Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.) w rozdziale XXII „Przestępstwa przeciwko środowisku” w art. 181 mówi, że kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę podlega karze ograniczenia lub pozbawienia wolności do lat dwóch. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Na mocy ustawy, z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. 2007, nr 75, poz. 493), organem ochrony środowiska właściwym w sprawach odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska (art.7 ust.1). Zgodę na odstąpienie od zakazu niszczenia siedlisk lęgowych i gniazd ptaków objętych ochroną gatunkową wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska zgodnie z art. 56 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2004, nr 92, poz. 880). Po uzyskaniu zgody RDOŚ na zniszczenie siedlisk lęgowych ptaków można przystąpić do likwidowania miejsc, w których gniazdują ptaki. Zabezpieczenie tych miejsc może być prowadzone w terminie określonym w drodze decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, poza sezonem lęgowym. Po przeprowadzeniu prac kompensacyjnych należy zwrócić uwagę, by, w przypadku montażu skrzynek na budynku, po ustawieniu rusztowań, nie zasłaniać siatką ochronną skrzynek oraz obszaru pod nimi do minimum 3 m tak, by umożliwić ptakom swobodny dostęp do siedlisk lęgowych. W przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych w okresie lęgowym, prace remontowe należy zaplanować tak, by na ścianie, na której będą budki lęgowe, rusztowania były ustawione poza okresem lęgowym, od września do kwietnia, a prace prowadzić najlepiej pod nadzorem ornitologa. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (Dz. U. 1994, nr 89, poz. 414) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Art. 22 ust 1 pkt.1 mówi o tym, że do podstawowych obowiązków kierownika budowy należy zabezpieczenie elementów środowiska przyrodniczego na terenie budowy.

W wyniku kontroli ornitologicznej stwierdzono gniazdo 14 par oknówki (*Delichon urbicum*), oraz 3 pozostałości po gniazdach. W związku z likwidacją siedlisk lęgowych należy przeprowadzić kompensację w środowisku poprzez zawieszenie skrzynek lęgowych rekompensujących utracone siedliska lęgowe. Oknówka, jako gatunek kolonijny, nie korzysta ze skrzynek lęgowych, ale zasiedla prefabrykowane sztuczne gniazda, które należy zamontować, np. pod krawędzią dachu lub pod specjalnie do tego celu zamontowaną półką, najlepiej w miejscu dotychczasowych gniazd. Alternatywnym rozwiązaniem są wykonane z drewna półki, na których oknówki mogą budować nowe gniazda. Podstawowym warunkiem jest, aby ich powierzchnia była chropowata, umożliwiając ptakom przylepianie materiału gniazdowego. W związku ze stwierdzeniem 14 gniazd oknówki oraz 3 pozostałości po gniazdach, należy zamontować 17 prefabrykowanych gniazd lub drewnianych półek dla oknówki, rekompensujące utracone siedlisko lęgowe ptaków. Gniazda czy półki lęgowe należy wieszać jak najbliżej miejsca dotychczasowego gniazdowania, najlepiej z wystawą północną oraz wschodnią, ze względu na możliwy niekorzystny mikroklimat w budkach na ścianie południowej i zachodniej, unikając, ze względów bezpieczeństwa, miejsc nad oknami i chodnikami. Należy pamiętać o tym, że prace kompensacyjne należy zakończyć przed sezonem lęgowym. W przypadku oknówki do końca kwietnia. Budki lęgowe dla oknówki wieszamy grupowo, na wysokości dotychczas istniejących gniazd. Jaskółki brudzą okolice wylotu z gniazda odchodami, dlatego około 50 cm poniżej gniazda warto zamontować półkę, na którą będą spadały odchody. Montaż półki w mniejszej odległości, zbyt blisko wlotu do gniazda, umożliwi drapieżnikom wybranie lęgów z gniazda. Półki lęgowe dla oknówki należy wykonać zgodnie z wytycznymi podanymi w tabeli 2 i rycinie 1, ze względu na to, że oknówki gniazdują w koloniach można montować budki wielokrotne, np. potrójne, zamiast pojedynczych. Dla zapewnienia trwałości przyklejenia gniazda tylna ścianka budki powinna być ażurowa. Gniazda lęgowe dla oknówki można zakupić

zgodnie z wzorem podanym na rycinie 2 i zamontować pod krawędzią dachu, we wnęce okiennej lub pod specjalnie do tego celu zamontowaną półką, zbliżoną kształtem do półki lęgowej dla oknówki podanej na rycinie 1. Montaż gotowych gniazd zamiast samych półek lęgowych czy pozostawiania tylko chropowatej powierzchni elewacji, znacznie ułatwi ptakom zakładanie lęgów w roku po zniszczeniu gniazd. Wracające z zimowisk ptaki nie będą musiały tracić czasu i energii na budowę nowych gniazd.

Tabela 2. Wymiary skrzynki dla oknówki.

Wymiary skrzynki dla oknówki	
Wysokość	17 cm
Wewnętrzny wymiar daszku	15 x 15 cm
Wewnętrzny wymiar podstawy	11 x 15 cm

Ryc.1. Potrójna półka lęgowa dla oknówki.

Ryc.2. Sztuczne gniazdo oknówki.

Ponieważ z biegiem lat na skutek użytkowania budynku oraz naturalnych zmian następujących w środowisku mogą powstać kolejne miejsca stanowiące siedlisko dla ptaków, w przypadku nie przeprowadzenia prac remontowych w roku następującym po roku sporządzenia niniejszej dokumentacji zaleca się sporządzenie kolejnej dokumentacji w roku przeprowadzenia planowanych prac remontowych lub roku poprzedzającym te prace.

7. Zalecenia dla ochrony nietoperzy

Budynek planuje się poddać pracom modernizacyjnym. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono obecności nietoperzy na i w budynku.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, w stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, w §6 ust. 1, pkt 7, 8 zakazuje niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania oraz niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, legowisk, zimowisk lub innych schronień. W przypadku nietoperzy §6 ust. 2 i 4 w stosunku do dziko występujących zwierząt wprowadza dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia oraz zakaz fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie (Dz.U. 2016 poz. 2183). Rozporządzenie to wskazuje również w § 10 sposób ochrony gatunków dziko występujących zwierząt poprzez wykonywanie zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan populacji lub siedlisk zwierząt poprzez dostosowanie terminów i sposobów wykonywania prac budowlanych remontowych i innych tak, aby zminimalizować ich wpływ na zwierzęta i ich siedliska (§ 10 pkt.4, lit h). Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (Dz. U. 2004 nr 92, poz. 880 ze zm.) art. 131 mówi, że kto wbrew przepisom zabija zwierzęta lub siedliska zwierząt, albo bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy obowiązujące w stosunku zwierząt objętych ochroną gatunkową podlega karze aresztu albo grzywny.

Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 roku (Dz. U. 1994, nr 89, poz. 414 z późn. zm.) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Art. 22 ust 1 pkt.1 mówi o tym, że do podstawowych obowiązków kierownika budowy należy zabezpieczenie elementów środowiska przyrodniczego na terenie budowy.

Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.) w rozdziale XXII „Przestępstwa przeciwko środowisku” w art. 181 mówi, że kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkodza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę podlega karze ograniczenia lub pozbawienia wolności do lat 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie, albo karze ograniczenia wolności.

Prace termomodernizacyjne najlepiej prowadzić poza okresem rozrodu nietoperzy, który trwa od 1 maja do 31 lipca. Prace te najlepiej prowadzić późną jesienią lub zimą, w okresie od listopada do marca. W związku z brakiem stwierdzenia obecności nietoperzy na obiekcie prace termomodernizacyjne można przeprowadzić w dowolnym terminie.

Dobrą praktyką sprzyjającą w przyszłości zasiedleniu budynku przez nietoperze będzie montaż schronów dla nietoperzy na wysokości poddasza. Tworzymy ramkę z 3 listewek o grubości 2-3 cm, boki i góra, dla skrzynek na budynku o wymiarach przynajmniej 50x70 cm, dla skrzynek na drzewie o szerokości drzewa, którą pokrywamy deskami nieheblowanymi i warstwą termoizolacji. W ten sposób zostanie utworzona przestrzeń między deskami lub między deskami a ścianą budynku. Od dołu należy zostawić szczelinę o szerokości 2-3 cm, jej krawędź dolna może być wzmocniona listewką, górną stanowi brzeg deski. Poniżej szczeliny powinna być szorstka powierzchnia, lądowisko dla nietoperzy. Owa szorstkość powinna być porównywalna z nieheblowaną deską. W przypadku stwierdzenia obecności nietoperzy podczas prowadzenia prac remontowych, należy przerwać wykonywanie prac i powiadomić specjalistę chiropterologa, który określi bezpieczny dla nietoperzy sposób postępowania.

Ponieważ z biegiem lat na skutek użytkowania budynku oraz naturalnych zmian następujących w środowisku mogą powstać kolejne miejsca stanowiące siedlisko dla ptaków lub nietoperzy, w przypadku nie przeprowadzenia prac remontowych w roku następującym po roku sporządzenia niniejszej dokumentacji zaleca się sporządzenie kolejnej dokumentacji w roku przeprowadzenia planowanych prac remontowych lub roku poprzedzającym te prace.